

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnalle

19.11.2025

Pirkanmaan liiton asiantuntijalausunto valtioneuvoston kirjelmästä U52/2025

eli Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Verkkojen Eurooppa -välineen perustamisesta vuosiksi 2028–2034, asetuksen (EU) 2024/1679 muuttamisesta ja asetuksen (EU) 2021/1153 kumoamisesta.

Pirkanmaan liitto pitää Verkkojen Eurooppa -välinettä sekä sen keskeisiä tavoitteita erittäin tarpeellisina ja ajankohtaisina. Pirkanmaan liitto yhtyy yleisellä tasolla sekä kirjelmän havaintoihin ehdotuksesta CEF-ohjelmaksi vuosille 2028–2034 että valtioneuvoston asiasta muodostamaan kantaan. Liitto katsoo, että ehdotuksen mukainen CEF-ohjelma tuo vuosien 2028–2034 liikenneinfrastruktuurin rahoitusnäkyymiin sekä hyviä että huonoja muutoksia verrattuna nyt käynnissä olevaan CEF2-kauteen (2021–2027).

Pirkanmaan liitto pitää hyvänä, että kirjelmässä on korostettu Suomen erityisasemaa EU:n itäisenä etulinjan maana, jonka saavutettavuus maata pitkin lännestä on vain muutaman yhteyden varassa. Rajat ylittävistä maaliikennekäytävistä ja niiden kehittämistarpeista selkein konkreettinen esimerkki on osittainen siirtymä yleiseurooppalaiseen raideleveyteen, mutta myös satamayhteyksien ja jäänmurron tarpeiden korostaminen on tärkeää. Kirjelmässä nämä teemat on käsitelty kattavasti.

Yhdymme kirjelmän näkemykseen, jonka mukaan asetusehdotus suhtautuu rajat ylittäviin yhteyksiin liian yksioikoisesti ja asettaa näin Suomen kannalta epäsuotuisat kriteerit liikennehankkeiden rahoitukselle. Perämerenkaaren raideyhteys ainoana tunnistettuna suomalaisena rajat ylittävänä yhteytenä uhkaa jättää Suomen pahasti eriarvoiseen asemaan verrattuna esimerkiksi Keski-Euroopan maihin. TEN-T-satamien ja näiden takamaayhteyksien maininta asetuksessa korjaa epäkohtaa vain hiukan. On kohtuutonta, mikäli Suomi jää EU:n keskeisen liikenteen rahoitusinstrumentin osalta häviäjäksi vain siitä syystä, että sillä on maarajaa ensi sijassa Venäjän eikä muiden EU-maiden kanssa. Tämän tulisi nykyisessä geopoliittisessa tilanteessa vahvistaa, ei heikentää Suomen asemaa.

Asetuksen tiukka tulkinta asettaisi merkittäviä rahoitushaasteita tasapainoisen väyläverkon kehittämiseksi ja työstäisi CEF-rahoituskelpoisten hankkeiden lukumäärää ja alueellista jakaumaa Suomessa merkittävästi verrattuna nykyiseen kauteen. Suomen on aktiivisesti edistettävä mahdollisuutta kohdentaa EU-rahoitusta myös sellaisiin merkittäviin eurooppalaisiin hankkeisiin, jotka tukevat TEN-T-liikenneverkon viimeistelyä ja/tai liittyvät TEN-T-kaupunkisolmuihin. Näin Suomi pysyy osana Euroopan yhteistä liikennejärjestelmää ja varmistaa, että sen yhteydet tukevat kasvua, turvallisuutta ja kestävästä liikkumista. Asetusehdotusta on luettava niin, että se toisi nykyistä suurempaa epävarmuutta jopa TEN-T-ydinverkkoon kuuluvien väylien kuten pääradan ja valtatie 4 rahoitusnäkyymiin, nämä kun eivät valtaosilta pituudestaan ole luettavissa rajat ylittäviksi yhteyksiksi.

Suomen sijainti ja logistisesti haastava toimintaympäristö aiheuttavat sen, että pääradan kaltaiset sisämaan runkoyhteydet ovat myös Suomen kansainvälisen saavutettavuuden selkäranka. Vastaavasti satamayhteydet välittömine takamaayhteyksineen eivät yksin kata huoltovarmuuden ja sotilaallisen liikkuvuuden tarpeita, sillä tunnistettuja järjestelmätason kriittisiä pullonkauloja on kautta koko Suomen.

Toteammekin, että oheinen kappale kirjelmästä tiivistää maan sisäisten yhteyksien tarpeen huomioinnin hyvin:

”Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että rajat ylittävä ulottuvuus laajennetaan koskemaan Suomen osalta laajemmin eurooppalaisia liikennekäytäviä, jotta valtakunnallisen liikennejärjestelmän kannalta kriittisimmät tarpeet olisivat Verkkojen Eurooppa -ohjelman rahoituksen piirissä ja näin Suomi olisi rahoituksen osalta mahdollisimman tasavertaisessa asemassa suhteessa muihin EU maihin.”

Liikenneverkkojen lisäksi Verkkojen Eurooppa -väline käsittelee myös energiainfrastruktuuria. Liitto haluaa lopuksi todeta, että niin liikenteen kuin energian infran kehittämisen tulee olla kansallisesti suunnitelmallista ja perustua kattavaan kokonaisuuden hallintaan, pitkän aikavälin varautumiseen ja poikkeusolojen huomioimiseen.

Pirkanmaan liitto